

**Рекомендовані методи та прийоми проведення Тижня історії
або окремих заходів у рамках Року Державності**

<p>1 – 4 класи</p>	<p>Розповіді, виховні бесіди, ігри-бесіди про події Української революції 1917–1921 років, про шлях здобуття Україною незалежності, Людей свободи.</p> <p>Використання на уроках “Українська мова (мова і читання)”, “Я у світі”, “Музичне мистецтво”, “Образотворче мистецтво” інформаційних матеріалів про зазначені події та видатних діячів відповідно до вікових особливостей учнів. Наводячи приклади, дітям варто пояснити, що таке незалежність держави, соборність та єдність. Уроки бажано проводити із музичним супроводом, читанням художньої дитячої літератури, відповідним оформленням приміщення з використанням національної символіки.</p> <p>“Естафета злагоди” – майстер-класи на уроках “Трудове навчання” спільно із батьками, волонтерами, а також народними майстрами щодо виготовлення саморобних іграшок і сувенірів з використанням народних традицій і національної символіки для обмінів зі школярами-однолітками з інших областей України.</p> <p>“Збережи незалежність” – фестиваль оберегів ручної роботи серед усіх учнів початкової школи для захисників Української незалежності на Сході України</p> <p>Конкурс малюнків “Наша незалежність”.</p> <p>Віртуальні подорожі з використанням наочних і технічних (аудіовізуальних) засобів навчання: до будівлі Верховної Ради України, де 24 серпня 1991 року прийнято Акт проголошення незалежності України; будівлі Центральної Ради (нині – Будинок Вчителя), де 22 січня 1918 року IV Універсалом Української Центральної Ради проголошено незалежність Української Народної Республіки; на Софійську площу м. Києва, де 22 січня 1919 року проголошено Акт Злуки.</p>
<p>5–8 класи</p>	<p style="text-align: center;">На уроках “Історія України”:</p> <p>Відео-урок з подальшим обговоренням “Дорога до свободи”, “Разом з власної волі з 1919-го”, “Люди свободи”.</p> <p>Ділові ігри, вікторини, диспути, брейн-ринги, обговорення, ток-шоу “Єднання заради Незалежності”.</p> <p>Толока до місць пам’яті, пов’язаних із вказаними подіями історії України ХХ століття.</p> <p>Лото “Меморі” з картками на запам’ятовування дат, місць, діячів та їхніх висловлювань, пов’язаних із здобуттям Україною незалежності.</p> <p>Флеш-моб з візуалізацією символів держави та річниці незалежності, зокрема зображення учасниками у синьо-жовтому вбранні контурів кордону України (включно з тимчасово окупованою територією Автономної Республіки Крим), Державного Гербу України та ювілейної дати незалежності – 25.</p> <p>Конкурс історичного есе “Я – Незалежність”.</p> <p>Творчо-пошуковий урок “Уяви себе дослідником”, який передбачає роботу із історичними джерелами, наприклад, Актом проголошення незалежності України, Декларацією про державний суверенітет України тощо.</p> <p>Історичний квест “Знайди Декларацію – врятуй незалежність України”.</p> <p>Родинна гра-подорож до Країни Кросвордїї: аукціон історичних кросвордів, шарад, сканвордів, ребусів, присвячених здобуттю Україною незалежності. Наприклад, “Які нові назви вулиць, пам’ятники, меморіальні дошки, музеї з’явилися в твоєму місті, селищі, селі після 24 серпня 1991 року?”</p>

	<p>Виховна година – родинний ворк-шоп “Крила Свободи” з виготовлення сувенірів за участю народних майстрів з лозоплетіння, бісероплетіння, валяння, ткацтва, вишивання, гончарів тощо з подальшим використанням виробів у благодійних акціях (ярмарках, виставках, аукціонах).</p> <p>На інтегрованих (бінарних) уроках: “Історія України” й “Українська література” – Літературна майстерня й Усний журнал, присвячені вивченню, читанню та обговоренню творів відповідної тематики.</p> <p>“Історія України” й “Українська мова” – диктант з коментуванням (з підбором тексту відповідно до навчальної програми з “Української мови”, присвяченого подіям і персоналіям до зазначених вище дат).</p> <p>На уроках “Іноземна мова”:</p> <p>Під час вивчення теми про подорож можна запропонувати учням віртуальні екскурсії з “відвідання” видатних місць, зокрема, Києва, де протягом ХХ століття відбувалися визначні події українського державотворення; Закарпаття, де в Хусті 15 березня 1939 року було проголошено Карпатську Україну незалежною державою; Львова, де 30 червня 1941 року проголошено Акт відновлення української державності.</p> <p>Конкурс презентацій рідного краю при вивченні теми, присвяченій Україні: учні повинні представити привабливість власного регіону з метою заохочення туристів відвідати його. У цьому ж розділі рекомендуємо вивчати матеріал про Україну та її історичні і пам’ятні місця, описати фото з державною символікою під час святкування Дня Незалежності 24 серпня.</p> <p>На уроках “Музичне мистецтво” (5 – 7 класи) та “Мистецтво” (8 – 9 класи): “Територія Незалежності. Вільний музичний простір” – кастинг і розучування сучасних українських пісень патріотичного спрямування.</p>
9–11 класи	<p>На уроках “Історія України”:</p> <p>Конкурс учнівських досліджень “Лабіринтами боротьби за незалежність”. Оксфордські дебати¹, присвячені визначним подіям українського державотворення в рамках Року Державності: для учнів 9 – 10 класів “Від кого залежить доля України?”; для учнів 11 класу “Незалежність: виборена віками чи одним днем?” (див. додаток 4).</p> <p>Інші інтерактивні методи проведення заходів: “Обери позицію”, “Кола Вена”, “Відкритий мікрофон”, урок-інтерв’ю, прес-конференція, круглий стіл, семінар тощо.</p> <p>Конкурс плакатів із розроблення туристичних маршрутів “Місцями пам’яті Української державності”.</p> <p>Аксіологічний урок з моделюванням рольової ситуації Всеукраїнського референдуму щодо проголошення незалежності України: “На виборчій дільниці для голосування” (див. додаток 5).</p> <p>Марафон мультимедійних проектів “Незалежність назавжди”. Проекти мають бути презентовані будь-яким мультимедійним засобом – фільмом, відео- чи</p>

¹ Оксфордські дебати – ефективний інтерактивний тренінг з формування толерантності та (в даному випадку) засвоєння й аналізу історичної інформації.

аудіороликом, інтернет-сторінкою, слайд-шоу, флеш-роликом, PowerPoint-презентацією тощо.

Творчо-пошуковий урок “Твоєю силою, волею, словом...”, який передбачає роботу із історичними джерелами, наприклад, Універсалами Центральної Ради, Актом злуки УНР та ЗУНР, Конституційний закон про проголошення незалежності Карпатської України Союму Карпатської України, Актом проголошення незалежності України, Декларацією про державний суверенітет України тощо.

Лабораторія Незалежності – розроблення учнями **блок-схем**² із зазначених тем у рамках Року Державності.

Історичний квест “Різні, але єдині”, спрямований на дослідження у населеному пункті місць ідентичності національних меншин краю.

Ситуативно-рольова гра “Урочисте прийняття Президента України з нагоди 25-ї річниці незалежності України”.

Ярмарок доброти з виготовлення традиційних українських іграшок для дітей-сиріт за участю народних майстрів-лялькарів.

На інтегрованих (бінарних) уроках:

“Історія України” й “Українська література” – **моделювання ситуацій**, які сприятимуть розумінню учнями суспільно-політичних явищ, змальованих автором у творі, проведенню аналогії із сучасністю; через мистецтво слова пробуджувати національну свідомість.

Науковий проект “Повернуті імена” із дослідження творчості митців, чий імена були безпідставно викреслені із наукового обігу: “Історія українського письменства” С.Єфремова, “Історія української літератури” Д.Чижевського, літературознавчі праці М.Грушевського, Г.Костюка.

“Історія України” й “Українська мова” – **диктант з коментуванням** (з підбором тексту відповідно до навчальної програми з Української мови, присвяченого подіям і персоналіям до зазначених вище дат.

На уроках “Інформатика”:

Рекомендуємо під час вивчення тем про роботу з документами, електронними таблицями, побудову моделей, комп’ютерні презентації, формування й аналіз баз даних послуговуватися описом історичних подій та видатних осіб, пов’язаних із українським державотворенням.

² Блок-схема – схематичне викладення учнями історичної інформації (зазвичай – однієї теми або параграфа підручника) на одному розвороті зошита.

Додаток 1

Перелік науково-популярних і наукових Інтернет-публікацій, присвячених проголошенню незалежності УНР:

1. Гай-Нижник П. IV Універсал Української Центральної Ради – проголошення незалежності УНР [Електронний ресурс] / Павло Гай-Нижник. // Особистий сайт – Режим доступу :

http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc/video_iv_universal..php

2. Жежера В. Як приймався IV Універсал, який проголосив незалежність України у 1918 році [Електронний ресурс] / Жежера В. // Україна. Історія великого народу – Режим доступу :

<http://www.litopys.com.ua/encyclopedia/ukra-na-p-d-chas-revoljuts-1905-1907-rr/yak-pryumavsya-iv-universal-yakyy-progolosyv-nezalezhnist%60-ukrayiny-u-1918-rotsi/>

3. Зінченко О. Незалежність №1: Коли Грушевський насправді її оголосив, чому Винниченко сумнівався, а Єфремов був проти [Електронний ресурс] / Зінченко О. // Історична правда. – 2015. – 26. 01. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/articles/2015/01/26/146960/>

4. Ісаюк О. Забута незалежність. За один рік до Соборності [Електронний ресурс] / О.Ісаюк // Історична правда. – 2012. – 22. 01. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/columns/2012/01/22/69636>

5. Чоп Г. П'ять спроб України оголосити незалежність: від Центральної Ради до ОУН [Електронний ресурс] / Г. Чоп. // IPress.ua. – Режим диспути :

http://ipress.ua/articles/pyat_sprob_ukrainy_progolosyty_nezalezhnist_vid_tsentralnoi_rady_do_oun_26149.html

6. 22.01.1918 – Українська Центральна Рада проголосила незалежність УНР [Електронний ресурс] // Територія терору. – Режим доступу :

<http://www.territoryterror.org.ua/uk/resources/calendar/details/?newsid=272>

Перелік науково-популярних і наукових публікацій, присвячених початку українського повстання у Львові (1918 рік):

7. Галушак М. Галичани встановили державу за три години [Електронний ресурс] / М. Галушак // Історична правда. – 01.11.2013. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/articles/2013/11/1/138906/>

8. Мельник І. Дві листопадові революції у Львові – 1848 і 1918 [Електронний ресурс] / І. Мельник // Режим доступу :

<http://zbruc.eu/node/14875>

9. Свято галицької незалежності у Львові [Електронний ресурс] // Історична правда. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/short/2010/11/1/2106/>

Перелік науково-популярних і наукових публікацій, присвячених проголошенню Акта злуки УНР та ЗУНР:

10. Верстюк В. День Соборності України: історія виникнення традиції й свята [Електронний ресурс] / В. Верстюк. // Європейська Україна – Режим доступу :

http://eukraina.com/publ/human_development/den_sobornosti_ukrajini_istorija_viniknennja_tradiciji_j_svjata/6-1-0-185

11. Гай-Нижник П. Акт злуки УНР та ЗУНР: втілення і крах ідеалу Соборної України [Електронний ресурс] / Павло Гай-Нижник. // Особистий сайт – Режим доступу :

<http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc/172doc.php>

12. Галуцак М. “Потрібний живий ланцюг Львів–Луганськ”: інтерв’ю із істориком Олегом Павлишиним [Електронний ресурс] / Галуцак М. // Історична правда – 2013. – 01.22. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/articles/2013/01/22/109449/>

13. “Ланцюг Єднання” у січні 1990 року. Родинні фото [Електронний ресурс] // Історична правда – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/artefacts/2013/01/23/109614/#12><http://www.istpravda.com.ua/artefacts/2013/01/23/109614/>

14. Луцький М. Правовий аспект Акта злуки УНР та ЗУНР [Електронний ресурс] / Луцький М. // Науково-інформаційний вісник “Право”. – 2014. – № 9. – Режим доступу :

<http://iful.at.ua/NIV-9-2014/6.pdf><http://iful.at.ua/NIV-9-2014/6.pdf>

15. Сеньків М. Акт злуки УНР та ЗУНР – знакова подія української історії [Електронний ресурс] / Сеньків М. // СНУ імені Л.Українки. Історичні студії. – 2013. – Режим доступу :

<http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/6620/1/Senkiv.pdf>

16. Скорич Л. Акт злуки 22 січня: передумови і наслідки [Електронний ресурс] / Скорич Л. // Львівська політехніка. Історичні науки. – 2008. С. 97–101. – Режим доступу :

http://vlp.com.ua/files/15_8.pdf

17. Соборна Україна: від ідеї до сьогодні [Електронний ресурс] // Електронна бібліотека НЮУ імені Я.Мудрого – Режим доступу :

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=304:soborna-ukraina-vid-idei-do-sohodennia&Itemid=236

18. Тимченко Р. Акт злуки 22 січня 1919 р. та проблеми його реалізації (січень–листопад 1919 р.) [Електронний ресурс] / Р. Тимченко // Український історичний збірник – 2009. – Вип. 12. – С. 183–193. – Режим доступу :

<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/10692/23-Tymchenko.pdf?sequence=1>

19. Файзулін Я., Скальський В. Свято Злуки: унікальні фото від Інституту національної пам’яті [Електронний ресурс] / Файзулін Я., Скальський В. // Історична правда – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/artefacts/2011/01/22/17352/#19>

20. 1919: Петлюра приймає військовий парад. Фото і кінохронікальні матеріали [Електронний ресурс] // – 2010. – 12.11. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/videos/2010/11/12/4193/>

Перелік науково-популярних і наукових публікацій, присвячених проголошенню незалежності Карпатської України (1939 рік):

21. Вегеш М. Велич і трагедія Карпатської України [Електронний ресурс] / Вегеш М. // Дзеркало Тижня – Режим доступу :

http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/velich_i_tragediya_karpatskoyi_ukrayini.html

22. Виступ прем’єр-міністра Карпатської України 15 березня 1939 року [Електронний ресурс] // Історична правда. – 15.03.2012 – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/03/15/76954/>

- 23. В'ятрович В.** Карпатська Україна та її армія у фотографіях Каленика Лисюка [Електронний ресурс] // Історична правда. – Режим доступу :
<http://www.istpravda.com.ua/artefacts/4d7fe81ac60af/>
- 24. Гаврош О.** Батько Волошин [Електронний ресурс] / Гаврош О. // Український Тиждень. – 19.03.2010. – Режим доступу :
<http://stage.tyzhden.ua/History/3589>
- 25. Гай-Нижник П.** Архівні документи. Карпатська Україна (1938–1939 рр.) [Електронний ресурс] / Павло Гай-Нижник. // Особистий сайт – Режим доступу :
<http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/arhiv.karp.ukr.php>
- 26. Документи органів влади Карпатської України.** Електронний архів українського визвольного руху [Електронний ресурс] // Режим доступу :
http://avr.org.ua/index.php/ROZDILY_RES?idUpCat=149
- 27. До річниці** проголошення Карпатської України в Інтернеті опублікували фото та документи очільників повстання [Електронний ресурс] // Історична правда. – 17.03.2015 – Режим доступу :
<http://www.istpravda.com.ua/short/2015/03/17/147905/>
- 28. Інтерв'ю** Михайла Галушака з Романом Офіцинським “З Карпатської України для нас почалася Друга світова” [Електронний ресурс] // Історична правда. – 15.03.2013. – Режим доступу :
<http://www.istpravda.com.ua/articles/2013/03/15/117613>
- 29. Карпатська Україна** [Електронний портал] // Режим доступу :
<http://1939.in.ua/>
- 30. Карпатська Україна** [Електронний ресурс] // Сайт Українського інституту національної пам'яті. – Режим доступу :
<http://www.memory.gov.ua/publication/karpatska-ukraina>
- 31. Карпатська Україна –** триумф і трагедія одного дня (До 70-річчя з дня проголошення) [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – Режим доступу :
<http://www.radiosvoboda.org/content/article/1509817.html>
- 32. Онищук Я.** Як знайшли масові поховання бійців Карпатської України [Електронний ресурс] / Онищук Я. // Історична правда. – 28.03.2011. – Режим доступу :
<http://www.istpravda.com.ua/research/2011/03/28/33661/>
- 33. Офіцинський Р.** З Карпатської України для нас почалася Друга світова [Електронний ресурс] // Історична правда. – Режим доступу :
<http://www.istpravda.com.ua/articles/514318a85ab9f/>
- 34. Пагіря О.** Карпатська Україна у спогадах очевидців, 1938–1939 рр. [Електронний ресурс] // Режим доступу :
<http://www.territoryterror.org.ua/uk/publications/details/?newsid=462>
- 35. Пагіря О.** Крути під Хустом [Електронний ресурс] / О. Пагіря. // Український Тиждень. – 19.03.2010. – Режим доступу :
<http://tyzhden.ua/History/3588>
- 36. Пагіря О.** Найбільша проблема Європи [Електронний ресурс] / О. Пагіря. // Український Тиждень. – 27.03.2011. – Режим доступу :
<http://tyzhden.ua/History/19366>
- 37. Сацький П.** На шляху до Другої світової: Перший віденський арбітраж [Електронний ресурс] / Сацький П. // Дзеркало Тижня. – 24.05.2013. – Режим доступу :
<http://gazeta.dt.ua/history/na-shlyahu-do-drugoyi-svitovoyi-pershiy-videnskiy-arbitrazh-.html>

38. Федака С. (За)карпатський вибір [Електронний ресурс] / Федака С. // Український Тиждень. – 19.03.2010. – Режим доступу :

<http://stage.tyzhden.ua/History/3587>

39. 1939: проголошення незалежності Карпатської України [Електронний ресурс] // Історична правда. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/videos/2011/03/14/31517/>

Перелік науково-популярних і наукових публікацій, присвячених тематиці проголошенню Акта відновлення Української державності (1941 рік):

40. Акт відновлення Української держави мав кілька редакцій [Електронний ресурс] // Історична правда. – 26.06.2015. – Режим доступу :

http://zik.ua/news/2015/06/26/akt_vidnovlennya_ukrainskoi_derzhavy_u_1941mu_mav_kilk_a_redaktsiy_istorychna_prawda_602506

41. До 70-річчя проголошення Акту про відновлення Української Держави [Електронний ресурс] // 30.06.2011. – Режим доступу :

<http://oun-upa.forumy.eu/t84-topic>

42. Забілий Р. Акт відновлення державності 30 червня. Як це було (ФОТО) [Електронний ресурс] / Забілий Р. // Історична правда. – 30.06.2011. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/06/30/44396/>

43. Снегірьов Д. Акт відновлення України: роль в історії і сучасний зміст [Електронний ресурс] / Снегірьов Д. // Історична правда. – 30.06.2015. – Режим доступу :

http://24tv.ua/ru/akt_vidnovlennya_ukrayini_rol_v_istoriyi_i_suchasniy_zmist_n589295

44. Патриляк І.К. Акт 30 червня 1941 р. В кн.: Організація українських націоналістів і українська повстанська армія. Історичні нариси / В.В. Дзьобак, І.І. Льюшин, Г.В. Касьянов, І.К. Патриляк та ін. [Електронний ресурс] // Київ : Наукова думка, 2005. – 494 с. – Режим доступу :

<http://www.lucorg.com/UserFiles/File/Part%201.pdf>

Перелік науково-популярних і наукових публікацій, присвячених тематиці проголошення незалежності України (1990-1991 роки):

45. Василенко В. Грудневий референдум як найвища форма легітимізації української державної незалежності [Електронний ресурс] / В. Василенко // Тиждень.ua – 01.12.2011. – Режим доступу :

<http://tyzhden.ua/History/36621>

46. В'ятрович В. Історія з грифом “Секретно”: останні дні імперії. 1991-ий в Україні очима КГБ [Електронний ресурс] / В. В'ятрович // ТСН – 11.11.2010. – Режим доступу :

<http://tsn.ua/analitika/ostanni-dni-imperiyi-1991-y-ochima-kgb.html>

47. Ісаюк О. Незалежність. Проголошена чи відновлена? [Електронний ресурс] / О. Ісаюк // Український інститут національної пам'яті. – Режим доступу :

<http://www.memory.gov.ua/news/nezalezhnist-progoloshena-chi-vidnovlena>

48. Незалежність України має майже сторічну історію [Електронний ресурс] // Український інститут національної пам'яті. – Режим доступу :

<http://www.memory.gov.ua/news/nezalezhnist-ukraini-mae-maizhe-storichnu-istoriyu>

49. Референдум за Незалежність 1 грудня 1991-го. Агітація і бюлетені [Електронний ресурс] // Історична правда. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/artefacts/2012/12/1/102150/>

50. Солодько П. Незалежність України: як воно було в 1991-му і як буде у 2021-му [Електронний ресурс] / Солодько П. // Історична правда. – 28.06.2011. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/06/28/44062/>

51. У 1991 році відновили незалежність України, проголошену в 1918-му [Електронний ресурс] // Український інститут національної пам'яті. – Режим доступу:

<http://www.memory.gov.ua/news/u-1991-rotsi-vidnovili-nezalezhnist-ukraini-progoloshenu-v-1918-mu-istoriki>

52. Хоменко С. “Шановні бандерівці!..” Як Верховна Рада УРСР голосувала за Незалежність [Електронний ресурс] / Хоменко С. // Історична правда. – 23.08.2013 – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/articles/2013/08/23/135031/>

53. 20 років референдуму на підтвердження Акту незалежності. Підсумки [Електронний ресурс] // Історична правда. – 01.12.2011. – Режим доступу :

<http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/12/1/63565/>

Додаток 2

Перелік Інтернет-посилань на нормативно-правові акти

1. **Четвертий Універсал** Української Центральної Ради. – Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua/Sections/90AZ/CDAVO/index.php?39#photo>
2. **Тимчасовий** основний закон про державну самостійність українських земель бувшої австро-угорської монархії, ухвалений Українською Національною Радою на засіданню 13 падолиста 1918 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.archives.gov.ua/Sections/90AZ/CDAVO/index.php?65#photo>
3. **Передвступний договір**, заключений дня 1 грудня 1918 року в м. Фастові між Українською Народньою Республікою й Західно-Українською Народньою Республікою про маючу наступити злуку обох українських держав в одну державну одиницю [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0011300-18>
4. **Універсал Директорії** Української Народньої Республіки про злуку з Західно-Українською Народною Республікою [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0004300-19>
5. **Конституційний закон**. Ч. 1, прийнятий 15 березня 1939 р. на Соймі Карпатської України [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://litopys.org.ua/volosh/volosh45.htm>
6. **Акт відновлення Української Держави** [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://likbez.org.ua/wp-content/uploads/2014/08/30-06-19412.jpg>
7. **Декларація** про державний суверенітет України [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/55-12>
8. **Постанова** Верховної Ради Української РСР “Про проголошення незалежності України” [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
9. **Постанова** Верховної Ради України “Про проведення всеукраїнського референдуму в питанні про проголошення незалежності України” [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1660-12>

Додаток 3**Рекомендований перелік тематичних фільмів до Року Державності**

№	Назва картини	Рік випуску	Режисер	Робоча група
<i>Орієнтовний перелік документальних фільмів, які відображають події Української революції 1917 – 1921 років</i>				
1.	“Акт Злуки: відтворення історичної правди”	2011	Тарас Каляндрук	Львівська державна телерадіокомпанія, Україна
2.	“Апельсинова долька”	2004	Ігор Кобрин	Студія “ТЕЛЕКОН”, Україна
3.	“Герої України. Крути. Перша Незалежність”	2014	Сніжана Потапчук	Національна телекомпанія, України
4.	“Київ. Епоха переворотів” (з циклу “Історії міста”)	2011	Віталій Загоруйко	т/с ГРАВІС, Україна
5.	“Легион. Хроніка Української Галицької Армії 1918–1919”	2015	Тарас Химич	“Invert pictures”, Україна
6.	“Непрошені. Симон Петлюра”	2007	Віктор Шкурін	т/к 1+1, Україна
7.	“Обличчя купюри. Михайло Грушевський”	2008	Віталій Загоруйко, Сергій Братішко	т/к ТОНІС, Україна
8.	“Перший день”	2015	Назарій Шпільчак	“Terra Pictures”
9.	“Свято Злуки. Політика пам’яті”	2011	Олег Манчура	УТ-1, Україна
10.	“Українська революція. Втрачена держава”	2007	Сергій Братішко	т/к ТОНІС, Україна
11.	“Українська революція. За спогадами Всеволода Петріва”	2012–2013	Іван Канівець	KVIDEO, Україна
12.	“Холодний Яр. Воля України – або смерть!”	2014	Галина Химич	ВГО “Не будь байдужим!” та ТОВ “Диваки продакшн”, Україна
13.	“Хроніки української революції”	2008	Сергій Братішко	Національна телекомпанія України, Україна
<i>Орієнтовний перелік документальних фільмів, які присвячені проголошенню незалежності Карпатської України (1939 рік)</i>				
14.	“Срібна Земля. Хроніка Карпатської України 1919–1939”	2012	Тарас Химич	“Invert Pictures”, Україна
15.	“Собор на крові”	2006	Ігор Кобрин	“Телекон”, Україна
16.	“Історична правда з Вахтангом Кіпіані: Карпатська державність”	2014		Телеканал ZIK, Україна
17.	“Карпатська Україна. Альтернативні уроки історії”	2011		Рух “Не будь байдужим”, Україна
18.	“Карпатська Україна”	1942	Каленик Лисюк	http://1939.in.ua/video-2/trahedija-karpatskoji-ukrajiny-kalenyk-lysjuk-1939/
19.	“1939: Героїчна історія Карпатської України”	15.03.2015	Вахтанг Кіпіані	http://www.istpravda.com.ua/videos/2015/03/15/147861/

<i>Орієнтовний перелік документальних фільмів, присвячених здобуттю Україною незалежності</i>				
20.	“20 кроків до мрії. Крок 18. Проголошення незалежності України”	2011	Станіслав Дордік	Перший Національний, Україна
21.	“Україна. Становлення нації. Ч.4. Незалежність”	2008	Єжи Гофман	Студія “Зодіак”, Польща
22.	“Невідома Україна. Від дисидентства до незалежності”	1993	Ізяслав Стависький, Сергій Сніжний	Київнаукфільм, Україна
23.	“Невідома Україна. Повернута Самостійність”	1993	Анатолій Карась, Вітай Сегеда	Київнаукфільм, Україна
24.	“Незалежність. Силовий варіант”	2013	Марк Гресь, Сніжана Потапчук, Олександр Ковш	Студія документальних фільмів, Україна
25.	“Нескорений”	2000	Олесь Янчук	України
26.	“ОУН–УПА: війна на два фронти”	2006	Андрій Санченко	Україна, т/к НТН
27.	“Сужба безпеки ОУН. Зачинені двері”	2012	Віталій Загоруйко	
28.	Серія 3 “Одна доба незалежності”. Серія 6 “Політика доконаних фактів” з циклу “Собор на крові”	2006	Ігор Кобрин	Україна, “Телекон”
29.	“Незалежність: український варіант”	2015	А. Нестеренко, А. Якимішин	ТРК “Львів”, Україна
30.	“Передвісники незалежності України”	2007	Віталій Загоруйко, Сергій Братішко	Тоніс, Україна

Додаток 4

Регламент проведення Оксфордських дебатів

1. Дебати організовує і проводить Голова. Він є нейтральною особою, тому не має права брати участі в дискусії.
2. Голові допомагає Секретар, котрий документує дебати та інформує виступаючого про те, скільки часу йому залишилося.
3. Перед дебатами учасники займають місця згідно з таким принципом:
праворуч – особи, що захищають тезу;
ліворуч – особи, що заперечують тезу;
у кінці залу, посередині – особи, котрі ще не визначалися (так зване “болото”).
4. Перші місця призначені для головних виступаючих.
5. Кожен виступаючий повинен розпочати виступ звертанням до особи, що проводить дискусію, словами: “Пане Голово...”.
6. Учасники дебатів повинні звертатися одне до одного, вживаючи форми “Пан/Пані”.
7. У дебатах по черзі виступають особи, що захищають тезу, і ті, що заперечують. Першою виступає особа, котра проголошує і захищає тезу. Наступні – обговорюють цю тезу, а останні підсумовують аргументи сторін. Далі слово надається виступаючому, який заперечує тезу.
8. Після головних виступів починаються дебати в залі. Кожен має право голосу (включно з головними виступаючими), подавши перед тим заявку з іменем і прізвищем Секретареві. Виступаючі по черзі представляють сторони, що підтримують і заперечують тезу. Розпочинає виступ той, що захищає тезу. Учасники мають по 3 хвилини, але головуючий може скоротити регламент цих виступів. Дебати тривають доти, доки є охочі виступити на захист даної сторони. Головуючий має право перервати дебати швидше, якщо вважатиме, що вони тривають занадто довго.
9. Особа, що отримала право голосу, підходить до трибуни і стає на відповідну сторону. Виступаючий не повинен далеко відходити від трибуни.
10. Учасники дебатів мають право задавати питання і подавати інформацію, встаючи з місця, поклавши ліву руку на голову, а праву підносячи догори зі словами: “Питання” або “Інформація”. Виступаючий має право прийняти або відкинути втручання за допомогою виразного жесту або слів “Прошу” чи “Ні, дякую”. Втручання не може бути довшим, ніж 2-3 речення.
11. Якщо втручання відкидається, особа, що зголосилася задати запитання чи надати інформацію, повинна без заперечення сісти.
12. Виступаючий і Голова мають право у будь-яку хвилину перервати втручання.
13. Виступаючі повинні чітко дотримуватися часу, призначеного для виступу. Після закінчення цього часу Голова має право перервати виступ.
14. Учасники дебатів можуть змінювати місця і залишати зал лише у перервах між виступами.
15. Голова заспокоює зал словами: “Тиша”. В окремих випадках Голова має право попросити учасників, які не дотримуються регламенту, залишити зал.
16. Після дебатів відбувається голосування всіх присутніх на захист обраної сторони. Голосуючі повинні оцінювати не тезу, а аргументи, представлені сторонами.
17. Ролі промовців під час Оксфордських дебатів

Оксфордські дебати складаються з двох частин. Протягом першої частини виступають основні промовці, визначені організаторами дебатів. Зазвичай їх є по четверо (інколи по п'ятеро) від кожної сторони. Промовці виступають по черзі, кожен чітко виконує роль.

Промовці з боку пропозиції.

I промовець відкриває дискусію. Його завдання – означити тезу, окреслити її, представити 3 (максимум 4) основні аргументи своєї сторони, частково обґрунтовуючи їх. Цей промовець має на виступ 6 хвилин. Його роль дуже важлива, оскільки всі наступні промовці (як зі сторони пропозиції, так і опозиції) повинні триматися визначеної ним тези.

II промовець – його завданням є розвинути обґрунтування аргументів першого промовця і додати власні (максимум 3) нові аргументи, котрі пов'язані з попередніми. Він має на виступ 4 хвилини. Ця роль також не належить до складних.

III промовець заперечує аргументи другої сторони. Він не повинен наводити власні нові аргументи. Лише в крайньому випадку він може це зробити. Проте він повинен згадати усі аргументи противників і в міру можливостей заперечити їх або показати відсутність їх зв'язку з темою дискусії. На виступ він має 4 хвилини. Це найважча роль у дискусії, котра вимагає постійної уваги до аргументів противників і їх динамічного аналізу.

IV промовець підсумовує аргументи своєї сторони. Він може (дуже коротко) згадати попередній виступ противника. Якщо попередній промовець з його сторони не виконав функції як належить, він повинен коротко згадати аргументи противників. Його основним завданням є все ж таки повторення і закріплення найважливіших аргументів, наведених його стороною, а також обґрунтування їх значення. Він не повинен наводити жодних нових аргументів. Ця роль не належить до важких, проте є дуже важливою, оскільки виступ саме цього промовця залишається в пам'яті слухачів. Промовець має 5 хвилин.

Промовці з боку опозиції.

I промовець має завдання звернутися до означення тези іншої сторони і представлення її власного розуміння, причому це не може бути цілком інше означення, а лише власне ставлення до представленого пропозицією значення тези. Потім промовець повинен представити та обґрунтувати 3 головні контраргументи до тези. На виступ він має 6 (8) хвилин. Його роль також не є важка, проте визначає подальшу стратегію його сторони.

II, III та IV промовці виконують завдання подібне до II, III та IV промовців з боку пропозиції

Коли в дебатах виступає по 5 промовців, то додатковий промовець знаходиться між II і III. Його завдання є подібним до завдання II промовця. Тоді час виступів можна дещо зменшити, аби не затягувати дебати, причому найбільше часу слід відвести першому промовцю. Запрошених гостей найчастіше розміщують на місцях II і III (у варіантах і на 4 і на 5 осіб), щоб вони освоїлися в атмосфері дебатів під час виступу першого промовця, але останнє слово є підсумовуючим.

Додаток 5

Вибірчий бюлетень для голосування на Референдумі 1 грудня 1991 року

БЮЛЕТЕНЬ

для голосування на всеукраїнському референдумі

А К Т**ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ**

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,

- продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,
- виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,
- здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГОЛОШУЄ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — **УКРАЇНИ**.

Територія України є неподільною і недоторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набирає чинності в моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року

«Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?»

«ТАК, ПІДТВЕРДЖУЮ»

«НІ, НЕ ПІДТВЕРДЖУЮ»

Залиште одну із вказаних відповідей, іншу викресліть.

Бюлетень, в якому під час голосування викреслені всі слова «Так, підтверджую» та «Ні, не підтверджую» або не викреслене жодне слово, визнається недійсним.

Додаток 6

Карта з результатами голосування за підтвердження Акта проголошення незалежності України на Референдумі 1 грудня 1991 року (у %)

